

วิทยาลัยหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การสำรวจสภาพการ เกษตรเพื่อทำการส่งเสริมในท้องที่

เขตอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2528

โดย

นางสาวมณฑาทิพย์ เปี่ยมมนัส

T098124

มีอุปหาพิเศษนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต

ภาควิชาบริหารธุรกิจ เกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ปพ.
๒๕๒๗
๒๕๒๘

กรุงเทพฯ พ.ศ. 2528

ตงหนุ.....
เลขทะเบียน 98124
วันเดือนปี ๒๕๒๘

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ภาควิชาบริหารธุรกิจ เกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร

ปัญหาพิเศษ

ของ

นางสาวมณฑาทิพย์ เบียมมนัส

เรื่อง

การสำรวจสภาพการ เกษตร เพื่อทำการส่งเสริมในท้องที่

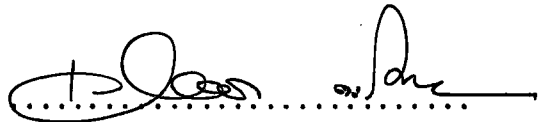
เขตอำเภอสามสูง จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2528

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (บริหารธุรกิจ เกษตร)

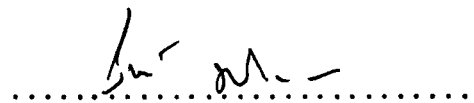
เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2529

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

(อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์วีเชษฐ มณีรัตน์)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์บรรเลง ศรีพัฒน์)

ลง
๘/๒๒๓
๒๕๒๙

คำนำ

การเขียนปัญหาพิเศษเรื่อง "การสำรวจสภาพการเกษตร เพื่อทำการส่งเสริมในท้องที่เขตอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2528" ฉบับนี้ ผู้เขียนได้ออกแบบสำรวจท้องที่เพื่อศึกษาถึงสภาพการเกษตรของเกษตรกรด้วยตนเอง โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมและความเป็นอยู่ของเกษตรกร พื้นความรู้ ประเภทการเกษตรที่เกษตรกรกำลังปฏิบัติอยู่ ทั้งศึกษาถึงสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆและความต้องการด้านคำแนะนำของเกษตรกรว่าเป็นอย่างไรบ้าง แล้วจึงนำปัญหาต่างๆเหล่านั้นมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะออกไปทำการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกรในโอกาสต่อไป

ในการเขียนปัญหาพิเศษนี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาจากอาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษาในการเขียน อีกท่านหนึ่งคือ ท่านอาจารย์วิเศษฐ์ มณีรัตน์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำด้านการวิจัย และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ส่วนการออกไปสำรวจท้องที่นั้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากอาจารย์ไพรัช นิตยวิวัฒนะ และอาจารย์ท่านอื่นๆในภาควิชาเกษตรกรรมของโรงเรียนสามชุกรัตนโกदारาม อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอสามชูกและเกษตรตำบลทุกตำบล ที่ได้ช่วยเหลือ ให้สามารถดำเนินงานไปได้ด้วยความเรียบร้อย และประสบความสำเร็จด้วยดี จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

มณฑาทิพย์ เปี่ยมมณีส

มีนาคม 2529

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเบื้องต้น	1
ความสำคัญของการศึกษา	2
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	6
การตรวจเอกสาร	7
นิยามศัพท์บางคำ	8
ขอบเขตของการศึกษา	10
สถานที่ทำการสำรวจ	12
บทที่ 2 วิธีวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล	16
วิธีการวิจัย	16
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	16
แบบสอบถาม	17
การรวบรวมข้อมูล	18
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	18
งบประมาณการดำเนินการวิจัย	19
ผู้ร่วมดำเนินงาน	19
การวิเคราะห์ข้อมูลและข้อวิจารณ์	20
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อวิจารณ์	21
ก. ระดับความรู้ของเกษตรกร	21

ข. สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของเกษตรกร	23
- ประเภทของบ้าน	23
- ลักษณะของบ้าน	23
- วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน	24
- บ้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกร	24
- ที่ดิน	28
- การคมนาคม	29
- การสื่อสาร	32
- การตลาด	34
- สถานพยาบาล	36
ค. ประเภทการเกษตรที่เกษตรกรกำลังปฏิบัติอยู่	37
- การทำนา	37
- การทำสวน	37
- การทำไร่	37
- การปลูกผัก	37
- การเลี้ยงสัตว์	37
ง. ทรัพยากรธรรมชาติ	46
- สภาพดินที่ทำการเกษตรกรรม	46
- น้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรม	48
จ. สิ่งที่เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือ	49
- เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือเรื่องปุ๋ย, ยาฆ่าแมลง, ยากำจัดโรคพืช, พันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์, เครื่องมือการเกษตรและเงินทุน	50
- เกษตรกรต้องการคำแนะนำ	57
- วิจารณ์ผลที่ได้	58

บทที่ 4	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	52
	สรุปผลการวิจัยและปัญหา	62
	ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร	63
	บรรณานุกรม	68
	ภาคผนวก	69

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงยอดบัญชีจำนวนราษฎร เขตอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	13
2 แสดงยอดบัญชีจำนวนครอบครัวของเกษตรกร จำนวน หมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเขตอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	14
3 ลักษณะพื้นฐานโดยทั่วไปของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	21
4 ระดับการศึกษาของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	22
5 สภาพบ้านเรือนของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	25
6 บ้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	27
7 ลักษณะกรรมสิทธิ์ที่ดินและความเป็นเจ้าของที่ดินของเกษตรกร อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	28
8 แสดงการติดต่อภายในตำบลของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	29
9 แสดงการติดต่อภายในตำบลของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	30
10 ประเภทการคมนาคมของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	31
11 สภาพการคมนาคมตามความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอสามชูก	32
12 การติดต่อสื่อสารของเกษตรกรอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี	33

13	การจัดการผลผลิตของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	34
14	ลักษณะการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	34
15	ลักษณะการนำไปจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	35
16	ประเภทสถานพยาบาลที่ใกล้บ้านพักเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	35
17	รายละเอียดเกี่ยวกับการทำนาของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	38
18	รายละเอียดเกี่ยวกับการทำสวนของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	39
19	รายละเอียดเกี่ยวกับการทำไร่ของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	40
20	รายละเอียดเกี่ยวกับการปลูกผักของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	41
21	รายละเอียดเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	42
22	ประเภทการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	43
23	ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	44
24	เนื้อหาทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ ของเกษตรกร เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	45

25	รายได้จากการทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ ของเกษตรกร เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	45
26	สภาพของดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ทำการเกษตร ของเกษตรกรเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	47
27	น้ำที่ใช้ในการเกษตรของเกษตรกรเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	48
28	แสดงความต้องการความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ของเกษตรกรเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	49
29	แสดงการได้รับความช่วยเหลือในด้านเงินลงทุนของเกษตรกร เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	52
30	แสดงความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกร เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	54
31	แสดงความต้องการด้านคำแนะนำของเกษตรกร เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	56

บทที่ 1
ความเบื้องต้น

การเกษตรกรรมนับได้ว่าเป็นอาชีพสำคัญ ของประชากรไทยมานานแล้ว เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศได้มาจากผลผลิตทางเกษตรกรรม ซึ่งนับเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ

ในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยเสียดุลย์การค้ากับต่างประเทศมาโดยตลอด ดังนั้นวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับจึงเน้นด้านการพัฒนาการเกษตร ถ้าการผลิตการเกษตรไม่ได้ผล ก็จะทำให้มีผลกระทบบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มีสินค้าเกษตรส่งออกน้อยลงไป รายได้ของประชาชนตกต่ำการออมและการลงทุนหยุดชะงัก ซึ่งจะมีผลทำให้อุตสาหกรรมไม่สามารถขยายตัวได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

1 ความสำคัญของการเกษตรต่อประเทศไทย เราจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 4 แผน กล่าวคือ

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (2504 - 2509) เน้นการพัฒนาการเกษตรเป็นอันดับแรก เพราะการพัฒนาการเกษตรเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อการเกษตรเจริญขึ้นก็จะช่วยให้กิจการด้านอื่น ๆ เจริญตามขึ้นไปด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2510-2514)

---

¹ ศิณี สัจจรัสมิ์ การตลาดสินค้าเกษตร กรุงเทพมหานคร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตเจ้าคุณทหาร เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ
2527 . 321 หน้า

นโยบายการพัฒนาประเทศจะคำนึงถึงการเกษตรเป็นหลัก และเป็นสาขาที่จะ
ชักจูงให้สาขาอื่น ๆ เจริญตามไปด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2515-2519)
เน้นการพัฒนาการเกษตรเป็นอันดับแรก เพื่อสนับสนุนให้กิจการอื่น ๆ สาขา
อื่น ๆ ได้ก้าวหน้าไปในอัตราสูง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524)
เน้นการเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ได้ผลโดยจะต้องสร้างฐานและขีดความสามารถ
ในสาขาเกษตรให้มั่นคง

สำหรับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5
(2524-2529) ก็ได้เน้นการพัฒนาการเกษตรเช่นกัน ถึงแม้ว่าในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่อไปจะมีนโยบายนำประเทศก้าวเข้าไปสู่
การเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรม แต่การเกษตรก็ยังคงมีความสำคัญเพราะการ
เกษตรจะเป็นรากฐานที่ดีในการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใน
อนาคต

ความสำคัญของการศึกษา

ในการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อทำการ
ส่งเสริมในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2528" นี้
เนื่องด้วย ผู้จัดทำการวิจัยมีความเห็นว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีการ
ทำเกษตรกันอย่างหนาแน่นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันตก แต่เกษตรกรต้องประ-
สพกับปัญหามากมาย เช่น เกษตรกรต้องเช่าที่ดินทำกิน ผลที่ได้จากการ
เกษตรเสียหาย เนื่องจากดินฟ้าอากาศ เกษตรกรขาดความรู้และเทคนิค
ตลอดจนประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่จะนำมาปรับปรุงการเกษตร การมีประชากร
มากขึ้นทำให้ที่ดินทำกินลดน้อยลง ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ เมื่อผลเมือง

มากขึ้นความจำเป็นในการที่จะใช้ที่ดินทำการเกษตรและกิจการอื่น ๆ ก็มากขึ้น เมื่อที่ดินน้อยลง ผลเมืองเพิ่มขึ้นเช่นนี้ ความต้องการในผลิตผลที่จะเกิดจากที่ดินก็มากขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องดัดแปลงแก้ไขโดยใช้ที่ดินที่มีอยู่น้อยนั้นทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผลเมืองมิให้เกิดความอึดอัดขาดแคลน ซึ่งนอกจากจะปรับปรุงด้านปริมาณการผลิตแล้วยังจะต้องปรับปรุงด้านคุณภาพอีกด้วย

นอกจากปัญหาในเรื่องที่ดินทำกินแล้ว จากการศึกษาทดลองยังพบว่าเกษตรกรยังไม่มีพัฒนาการเท่าใดนัก บรรพบุรุษทำมาอย่างไรลูกหลานก็ยังคงปฏิบัติกันไปตามนั้น ไม่มีการดัดแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น จึงเป็นเหตุให้ผลิตผลไม่ได้เต็มตามที่ควรจะได้ เกษตรกรปล่อยให้โชคชะตาขึ้นกับสภาพธรรมชาติและดินฟ้าอากาศ หากปีใดปริมาณฝนมากเกิดน้ำท่วมผลผลิตก็เสียหายโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาส่งเสริมให้เกษตรกรทุกคนมีการศึกษาดีและก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งจะ เป็นผลส่งให้เกษตรกรมีฐานะมั่นคงต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงรายได้ของเกษตรกรจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่นเกิดจากเกษตรกรขาดความรู้ความชำนาญ, เกษตรกรไม่ได้ใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์เต็มที่, ความไม่แน่นอนของธรรมชาติ, เกษตรกรขาดทุนทรัพย์ที่จะทำการประกอบอาชีพหรือเกิดจากวิถีทางการตลาดแปรปรวน เป็นต้น แต่นั่นมิใช่เป็นเหตุมาจากเกษตรกรเพียงอย่างเดียว แต่ทว่ารัฐบาลมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน

ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรเกษตรกรเหล่านี้จึงจะได้ผลผลิตมากขึ้น และมีคุณภาพดี มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม มีการศึกษาสูงและมีรายได้สูง ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือแก่เกษตรกรให้สามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอกับความต้องการของประชากรในประเทศ

จากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลมีความจำเป็นต้องเริ่มศึกษาในด้าน วิชาการเกษตร โดยตั้งสถานีค้นคว้าทดลอง เพื่อให้ความรู้แนะนำวิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อที่เกษตรกรจะได้นำไปปรับปรุงการประกอบการเกษตร ให้ได้ผลดีขึ้นกว่าเดิม

ในการทำการเกษตรให้ได้ผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

- (ก) การศึกษา (Education)
- (ข) การวิจัยค้นคว้าทดลอง (Research & Experiment)
- (ค) การส่งเสริมและเผยแพร่ (Extension Service)

ก. การศึกษา หมายถึงสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับการเกษตร อันเป็นแหล่งฝึกฝนอบรมวิชาการต่าง ๆ แก่นักศึกษาเป็นแหล่งผลิตนักเกษตร ให้มีความรู้พอที่จะปฏิบัติด้วยการค้นคว้าทดลองและนำผลการทดลองนั้นออกไป เผยแพร่ให้เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรต่อไป

ข. การวิจัยค้นคว้าทดลอง หมายถึงการทดลองค้นคว้าทาง วิชาการใหม่ ๆ เช่น ทดลองหาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่ดีทั้งปริมาณและคุณภาพ ทดลองการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช เมื่อได้รับผลการทดลองเป็นอย่างไรก็ นำไปเผยแพร่แก่เกษตรกรอีกทีหนึ่ง

ค. การส่งเสริมและการเผยแพร่ หมายถึงการแนะนำและ อบรมแก่เกษตรกรให้รู้จักนำความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ ซึ่งได้จากการวิจัยทดลองค้นคว้าที่ได้ผลดีแล้วนั้นไปปรับปรุงงานเกษตรกรรมของตนให้ได้ผลดีขึ้น และทำให้ครอบครัวของเกษตรกรมีความสุขยิ่งขึ้นกว่าเดิม

Kelsey & Hegrne ได้ให้คำจำกัดความของการส่งเสริมและ เผยแพร่ว่า "งานบริการส่งเสริม คือ งานที่ไม่อยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน

โต ๆ ผู้ใหญ่และเด็กมีโอกาสได้เรียนรู้จากการปฏิบัติมีจุดประสงค์ที่จะสร้าง
สวัสดิภาพของคนจากการเกษตร"

นิพนธ์ คันธเสวี กล่าวไว้ว่า "งานส่งเสริมการเกษตร
เปรียบเสมือนมือคอยหยิบยื่นความรู้ให้เกษตรกรหรือประชาชน"

ปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัย

ต้องการศึกษาถึงสภาพ การเกษตรของเกษตรกรในท้องที่เขต
อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ก่อนที่จะออกไปทำการส่งเสริมว่ามีสภาพ-
แวดล้อมความเป็นอยู่ทางอาชีพอย่างไร เพื่อจะได้ นำข้อมูลดังกล่าวมาวิจัยวิ-
เคราะห์ปัญหาและหาแนวทางที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อ เพิ่มปริมาณและ
คุณภาพของผลิตผลให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อทำการ
ส่งเสริมในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ให้ทราบถึง

1. สภาพแวดล้อมพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สภาพสังคมความเป็น
อยู่โดยทั่วไปของเกษตรกร
2. ระดับความรู้ความสามารถของเกษตรกร
3. ประเภทการเกษตรที่เกษตรกรกำลังปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน
4. วิธีการปฏิบัติและสภาพธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการประ-
กอบอาชีพของเกษตรกร
5. ปัญหาทางการเกษตรและความต้องการความช่วยเหลือของ
เกษตรกรเพื่อที่จะนำปัญหานั้นมาวินิจฉัยและนำผลที่ได้นั้นไปแนะนำส่งเสริมแก่
เกษตรกรต่อไป

ดังนั้นก่อนที่จะทำการส่งเสริมเราควรทำการสำรวจเพื่อนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนจะดำเนินการต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ผู้ที่ทำการวิจัยได้ทราบถึงปัญหาและสภาพการเกษตรโดยทั่วไปของเกษตรกรในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ว่าเป็นอย่างไร
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรตำบลและเกษตรกรอำเภอที่จะออกไปทำการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกรในเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เมื่อผู้ทำการวิจัยจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษานี้ แล้วจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมงานด้านการเกษตรในอนาคต
4. เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อไป

การตรวจเอกสาร

ขอเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการศึกษาเรื่อง
"การสำรวจสภาพการเกษตร" ไว้พอสังเขปดังนี้

1. วิสูตร บัตรประการ "การสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อ
การส่งเสริมและเผยแพร่ในตำบลลูกเฉอ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ปัญหาพิเศษปริญญา เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2504
กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีสภาพยากจนมีที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง
และเข้าการศึกษาอ่านออกเขียนได้ 31.65 % กสิกรห่านา 64 % ซึ่งควร
ได้รับการส่งเสริมเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องปุ๋ย 93.25%
2. ประเดิม จาติกวณิช "การศึกษาสำรวจสภาพการเกษตร
เพื่อการส่งเสริมในท้องที่ตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี" ปัญหา
พิเศษปริญญา เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2508 กล่าว
ว่า กสิกรมีฐานะความเป็นอยู่ปานกลางหรือค่อนข้างดี เนื่องจากรายได้จาก
การเกษตรไม่สู้ดีนักเป็นผลจากการขาดความรู้ความชำนาญในด้านเกษตรกรรม
ดังนั้นจึงควรที่รัฐบาลจะได้ส่งเสริมให้กสิกรตำบลนี้ได้ทราบถึงวิธีการใหม่ ๆ
3. พิรุณ พูนพิพัฒน์ "การสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อทำการ
ส่งเสริมในท้องที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร" ปัญหาพิเศษปริญญา-
วิทยาศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กรุงเทพฯ 2526 กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ระดับ
ประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 72.25 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเนื่องจากเกษตร-
กรไม่เข้าใจคุณสมบัติประโยชน์ของการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรส่วน
ใหญ่มีฐานะดีมีบ้านเป็นของตนเองประมาณ 55 % อีก 45 % เป็นเกษตรกร
ระดับปานกลางและยากจนซึ่งสมควรได้รับการส่งเสริมเพื่อยกระดับฐานะความ-
เป็น อยู่ให้ดีกว่านี้ประเภทการเกษตรที่ควรสนับสนุนคืออาชีพเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็น

อาชีพที่ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ดีพอสมควร เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือเรื่องเงินทุนคิดเป็นร้อยละ 94.17 ความช่วยเหลือเรื่องเครื่องมือการเกษตรร้อยละ 90 ในเรื่องของการจัดหาพันธุ์พืชและปุ๋ยมีถึงร้อยละ 71.67 ตามลำดับ

4. ภักดี ศรีทองเพ็ญ "การสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อทำการส่งเสริมในท้องที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี" ปัญหาพิเศษปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 2527 กล่าวไว้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาถึงร้อยละ 60.37 จะเห็นได้ว่ายังต่ำอยู่มาก เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางมีบ้านเป็นของตนเองถึงร้อยละ 88.30 จะเห็นว่าฐานะของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควร เกษตรกรเกือบ 100 % ประกอบอาชีพทำนาและทำไร่ อ้อย

นิยามศัพท์

1. การผลิตทางการเกษตรหรือประกอบการเกษตร หมายถึง การประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลักได้แก่ การทำนา บลู่พืชไร่ ไม้ยืนต้น ทำสวน พืชผัก ไม้ดอกต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์สัตว์และสัตว์ปีก เป็นต้น การประกอบการใด ๆ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อการศึกษา การทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการแพทย์ และอื่น ๆ แม้จะมีผลผลิตอันเป็นผลพลอยได้มากเพียงใดไม่ถือเป็นการประกอบอาชีพการเกษตร

2. ครัวเรือน หมายถึง บุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันและใช้เครื่องอุปโภคบริโภคร่วมกันบุคคลที่แยกแผนกการกินและของใช้ต่างหากถึงแม้จะอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันก็ถือว่าเป็นอีกครอบครัวหนึ่งโดยไม่ว่ากันว่าบุคคลเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ฉันท์ญาติพี่น้องหรือไม่

3. ที่ดินครอง หมายถึง หน่วยการผลิตทางการเกษตรซึ่ง อยู่ภายใต้การดำเนินงานของผู้ถือครองคนเดียวหรือมีผู้ช่วยโดยไม่ค้ำึงถึงรูปแบบทางกฎหมายในการครอบครองหรือการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวนพื้นที่และขนาดของพื้นที่ที่ประกอบการถือครอง ที่ถือครองอาจดำเนินการโดยผู้จัดการ หรือผู้อำนวยการที่ถือครองเป็น บริษัท ห้างหุ้นส่วน นิคมสหกรณ์ องค์การรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ ที่ถือครองอาจมีเนื้อที่ดินเพียงเล็กน้อยหรือไม่ มีเลยก็ได้ เช่นที่ถือครองที่มีการเลี้ยงไก่, เลี้ยงไหม เลี้ยงกล้วยไม้ หรือเพาะเห็ด ที่ถือครองอาจเป็นที่ซึ่งใช้ประกอบอาชีพทั้งหมดหรือใช้ประกอบอาชีพเกษตรเพียงบางส่วนก็ได้ ที่ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการถือครองได้แก่ ที่ซึ่งใช้ประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิตภัณฑของป่า เลี้ยงสัตว์ เพื่อการแข่งขันหรือกีฬา

4. ผู้ถือครองหรือผู้ประกอบการเกษตร หมายถึง บุคคลซึ่งริเริ่มควบคุมจัดการและรับผิดชอบในทางเทคนิคและการเงิน ในการประกอบการเกษตรในที่ดินครองบุคคลนั้นอาจดำเนินการเองหรือมอบให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการหรือดูแลแทนก็ได้

5. ลักษณะการถือครอง หมายถึง ลักษณะการครอบครองที่ดินโดยอาจเป็นเจ้าของเช่าหรือครอบครองในลักษณะอื่น ๆ ได้ดังนี้

5.1 เป็นเจ้าของ หมายความว่า ผู้ถือครองมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

ก. กรรมสิทธิ์ในที่ดิน กล่าวคือมีหนังสือสำคัญที่ออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่นโฉนดที่ดิน น.ส.3 และ ส.ค.1 หรือมีกรรมสิทธิ์โดยผลของกฎหมายอื่น ๆ

ข. การครอบครองและการประกอบการเกษตรบนที่ดิน นั้นโดยลักษณะเสมือนเจ้าของเช่นกรณีที่ได้รับมรดกตกทอดโดยยังไม่มีหนังสือเป็นหลักฐานหรือยังมีได้แยกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือสำคัญ เช่นพ่อแม่

ตายแล้วลูก เข้าถือกรรมสิทธิ์แทน

ค. ครอบครองทำการเพาะปลูก โดยไม่ได้รับการ
ขัดขวางตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

5.2 เช่า หมายความว่า ผู้ถือครองได้เช่าที่ดินนั้นมา
เพื่อประกอบการเกษตรและต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินให้เจ้าของที่ดินตามลักษณะดังนี้

ก. จ่ายค่าเช่าเป็นเงินสดหรือผลผลิต

ข. จ่ายค่าเช่าโดยแบ่งผลผลิต

5.3 ถือครองลักษณะอื่น ๆ หมายความว่า ผู้ถือครอง
ที่ดินเพื่อประกอบการเกษตรโดยวิธีอย่างอื่นนอกจากเป็นเจ้าของหรือเช่า เช่น

ก. ถือครองที่ดินทำการเกษตรโดยวิธีบุกเบิกป่าหรือ
บุกเบิกที่ดินซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะของทางราชการ

ข. ถือครองที่ดินทำการเกษตรในที่ดินของผู้อื่นโดยไม่
เสียค่าเช่า เช่นที่ดินของญาติพี่น้องหรือผู้อื่นให้ทำโดยไม่คิดค่าเช่า

6. สถานที่แจ้งนับ ในการสำรวจสภาพการเกษตรครั้งนี้
ได้แจ้งนับ ณ ที่อยู่อาศัยของผู้ถือครอง

7. สมาชิกในครัวเรือนของผู้ถือครอง หมายถึง ผู้ถือ-
ครองและผู้อื่นที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของผู้ถือครองซึ่งบริโภคและใช้เครื่อง-
อุปโภคร่วมกัน เช่นคู่สมรส บุตร ญาติพี่น้อง รวมผู้มาขออาศัยด้วยโดย
บุคคลเหล่านี้ไม่มีที่อยู่อาศัยที่อื่นอีก

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจสภาพของเกษตรกรเพื่อทำการ
ส่งเสริมในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีขอบเขตของการ
ศึกษาดังนี้

ก. สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของเกษตรกร ทั่ว ๆ ไปในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้สำรวจสภาพความเป็นไปในครอบครัวโดยสังเกตจากประเภทและลักษณะของบ้าน วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน ขนาดของบ้าน ที่ดินทำการเกษตรในครอบครัว การคมนาคมสื่อสารตลอดจนให้บริการด้านสุขอนามัย ฯลฯ แล้วหาแนวทางพิจารณาแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ข. ระดับความรู้ของเกษตรกร เพื่อที่จะทราบระดับการศึกษาเปอร์เซ็นต์ของหัวหน้าครอบครัวและจำนวนคนในครอบครัวของเกษตรกรที่เข้ารับการศึกษาในระดับต่าง ๆ กันจะเป็นผลดีต่องานส่งเสริมการเกษตรทั้งปริมาณและคุณภาพ

ค. ประเภทของการเกษตรที่เกษตรกรกำลังปฏิบัติอยู่ เพื่อให้ทราบประเภทของการเกษตรที่เกษตรกรในท้องที่อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ปฏิบัติอยู่ว่าเกษตรกรทำการเกษตรประเภทไหน เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ บลูผัก เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ มีการใช้แรงงานในการเกษตรมากน้อยเพียงไรได้ผลผลิตหรือหารายได้มากน้อยเท่าไรเพื่อจะได้นำปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและนำวิธีการที่ดีที่สุดไปส่งเสริมแก้ไขให้เกษตรกร

ง. ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อที่จะทราบสภาพของดินที่ทำการเกษตรว่าเป็นอย่างไรสภาพภูมิอากาศอันเกี่ยวกับประเภทของการเกษตรปฏิบัติอยู่หรือไม่ น้ำที่ใช้ในการเกษตรได้มาจากไหนและเพียงพอแก่เกษตรกรหรือไม่เหล่านี้เป็นต้น เพื่อจะได้มีการดัดแปลงการเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ

จ. ความต้องการความช่วยเหลือ เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกรเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร

การปลูกพืช พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และยาปราบศัตรู-
พืช เงินทุน และคำแนะนำต่าง ๆ แล้วนำมาพิจารณาหาทางช่วยเหลือและ
นำไปให้เกษตรกรได้ช่วยตนเอง

สถานที่ทำการสำรวจ¹

สภาพพื้นที่ทั่ว ๆ ไปของเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ก. อาณาเขตอำเภอสามชุกแบ่งออกได้ 7 ตำบล 52 หมู่บ้าน
เนื้อที่ทั้งหมดรวม 162,126 ไร่ เป็นเนื้อที่การเกษตร 151,979 ไร่ มี
ประชากร 7,579 คน คิดเป็นจำนวนทั้งหมด 54,134 คน แบ่งกลุ่ม
ออกเป็นกลุ่มเกษตรกรได้เป็น 5 กลุ่ม มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 7 กลุ่ม กลุ่ม
ยุวเกษตรกร 7 กลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 10 คน

พื้นที่ทำการสำรวจมี 7 ตำบล คือ

1. ตำบลสามชุก มีเกษตรกรทั้งหมด 11,068 คน มีครอบครัว
เกษตรกร 630 ครอบครัว มีจำนวนหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร
11,146 ไร่ มีกลุ่มเกษตรกร 1 กลุ่ม มีเกษตรกรตำบล 1 คน

2. ตำบลวังลึก มีเกษตรกรทั้งหมด 11,426 คน มีจำนวน
หมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร 33,001 ไร่ มีครอบครัวการเกษตร
1,930 ครอบครัว มีกลุ่มเกษตรกร 2 กลุ่ม มีเกษตรกรตำบล 2 ท่าน

3. ตำบลย่านยาว มี 7 หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร 15,493 ไร่
มีเกษตรกร 9,071 คน มีครอบครัวเกษตรกร 1,424 ครอบครัว มีกลุ่ม-
เกษตรกร 1 กลุ่ม มีเกษตรกรตำบล 2 คน

4. ตำบลบ้านสระ มี 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร 23,421 ไร่

---

¹ สำนักงานเกษตรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

มีเกษตรกร 5,683 คน ครอบครัวเกษตรกร 994 ครอบครัว มีเกษตร-
ตำบล 2 คน

5. ตำบลกระเสี้ยว มี 9 หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร 18,377
ไร่ มีเกษตรกร 4,188 คน ครอบครัวเกษตรกร 776 ครอบครัว กลุ่ม-
เกษตรกร 1 กลุ่ม มีเกษตรตำบล 1 คน

6. ตำบลหนองผักนาค มี 8 หมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร
29,500 ไร่ มีเกษตรกร 7,600 คน ครอบครัวเกษตรกร 916 ครอบครัว
มีเกษตรตำบล 1 คน

7. ตำบลหนองสะเดา มี 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตร
20,951 ไร่ เกษตรกรทั้งหมด 5,098 คน ครอบครัวเกษตรกร 905
ครอบครัว มีเกษตรตำบล 1 คน

ตารางที่ 1

แสดงยอดจำนวนราษฎรเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2528

<u>ชื่อตำบล</u>	<u>เกษตรกรทั้งหมด</u>	<u>คิดเป็นร้อยละ</u>
สามชุก	1,068	2.42
วังลึก	11,426	25.89
ย่านยาว	9,071	20.55
บ้านสระ	5,683	12.88
กระเสี้ยว	4,188	9.49
หนองผักนาค	7,600	17.22
หนองสะเดา	5,098	11.55
รวม	44,134	100.00

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนครอบครัวเกษตรกร จำนวนหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ-
เกษตรในเขตอำเภอสามชุก พ.ศ. 2528

ชื่อตำบล	จำนวนครอบครัวเกษตรกร	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนเจ้าหน้าที่ ส่งเสริม
สามชุก	630	4	1
วังลึก	1,930	10	2
ย่านยาว	1,428	7	2
บ้านสระ	994	8	2
กระเสี้ยว	776	9	1
หนองผักนาค	916	8	1
หนองสะเดา	905	6	1
รวม 7 ตำบล	7,579	52	10

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ข. ภาษา ส่วนใหญ่ใช้ภาษากลาง

ค. สถานศึกษาและสถานอนามัย

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2 แห่ง

โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง

โรงพยาบาลของรัฐบาล 1 แห่ง

โรงพยาบาลเอกชน 1 แห่ง

สถานอนามัย 6 แห่ง

ง. การประกอบอาชีพ

ทำนา ได้แก่ นาปี นาปรัง

ทำไร่ ได้แก่ว ไร่อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ฯลฯ

ทำสวน ได้แก่ว มะม่วง มะพร้าว กล้วย ฯลฯ

จ. การคมนาคม เป็นถนนรถยนต์ส่วนใหญ่ประกอบด้วย

ทางหลวงแผ่นดิน

ทางหลวงส่วนจังหวัด

ทางหลวงในเขตชลประทาน

ทางชนบท

บทที่ 2

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิจัย

ทำการศึกษาข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่เกี่ยวกับการวิจัยจากหน่วยงานราชการเพื่อนำมาประกอบเป็นเอกสารอ้างอิง และทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากเกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลโดยตรง การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยทำการสำรวจจากครอบครัวของเกษตรกรในพื้นที่ 7 ตำบล คือ ตำบลสามชุก ตำบลวังลึก ตำบลย่านยาว ตำบลบ้านสระ ตำบลหนองผักนาค ตำบลหนองสะเดา ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่นำมาศึกษา ในการทำปัญหาพิเศษนี้ คือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 ตำบล ซึ่งรวมเป็นครอบครัวทั้งสิ้น 7,579 ครอบครัว จึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยได้ทำการคัดเลือกครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวน 79 ครอบครัวและทำการคัดเลือกจำนวนตัวอย่าง ดังนี้

ตำบลสามชุก	8	ครอบครัว
ตำบลวังลึก	19	ครอบครัว
ตำบลย่านยาว	15	ครอบครัว
ตำบลบ้านสระ	10	ครอบครัว
ตำบลกระเสี้ยว	8	ครอบครัว
ตำบลหนองผักนาค	9	ครอบครัว

ตำบลหนองสะเตา

10 ครอบครัว

(โดยคิดเฉลี่ยจาก 1 % ของจำนวนครอบครัวเกษตรกรแต่ละตำบล)

แบบสอบถาม

ดังที่ทราบกันอยู่แล้วว่า แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการทำปัญหาพิเศษ ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. แบบสอบถามปิด (Closed-ended question)
เป็นแบบสอบถามที่ให้คำตอบเพียงคำตอบเดียวยกเว้นเพียงแต่ให้ตอบคำถามอย่างอื่น
2. แบบสอบถามเปิด (Opened ended question)
เป็นแบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบคำถามได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและตอบได้อย่างอิสระจากคำตอบนี้ทำให้สามารถเข้าใจความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรได้

ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งคำถามออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 คำถามพื้นฐานเช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา
- ตอนที่ 2 ถามคำถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกร
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประเภทของเกษตรกรที่กำลังปฏิบัติอยู่
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติ
- ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือตลอดจนปัญหาอุปสรรค ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เป็นต้น

งบประมาณการดำเนินงานวิจัย

1. ค่ากระดาษพิมพ์ ค่าพิมพ์และโรเนียว	1,000	บาท
2. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	<u>2,500</u>	บาท
รวม	<u>3,500</u>	บาท

รายชื่อผู้ร่วมดำเนินงาน

1. อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง	อาจารย์ที่ปรึกษา
2. อาจารย์วิเชษฐ์ มณีรัตน์	อาจารย์ที่ปรึกษา
3. นางสาวมณฑาทิพย์ เปี่ยมมนัส	ผู้ดำเนินงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแบบสอบถามและตรวจความเรียบร้อยแล้วได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

$$1. \text{ ร้อยละ} = \frac{x}{N} = 100$$

กำหนดให้ x = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

$$2. \text{ การหาค่าเฉลี่ย} \bar{X} = \frac{x}{N}$$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

กำหนดให้ x = ผลรวมคะแนนของคนทั้งหมดหรือผลรวมของค่าสังเกตทั้งหมด

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

$$3. \text{ การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.} = \sqrt{\frac{\sum x^2 - \left(\frac{\sum x}{N}\right)^2}{N}}$$

กำหนดให้ S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ = ผลรวมของค่าสังเกตทั้งหมดยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ = ผลรวมคะแนนของคนทั้งหมดยกกำลังสอง

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

13865

บทที่ 3ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อวิจารณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ

(ก) พินความรู้ของเกษตรกร

จากการสำรวจครอบครัวของเกษตรกรในเขตอำเภอสามชูก
จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 79 ตัวอย่าง แสดงให้เห็นดังตารางที่ 3 ซึ่ง
แสดงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรในเขตอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี
ทั้ง 7 ตำบล คือ ตำบลสามชุก ตำบลวังลึก ตำบลย่านยาว ตำบลบ้าน-
สระ ตำบลกระเสี้ยว ตำบลหนองผักนาค ตำบลหนองสะเดา

ตารางที่ 3แสดงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน(ราย)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
-ชาย	221	56.67
-หญิง	169	43.33
2. อายุของหัวหน้าครอบครัว		
-ค่าพิสัย 36-80 ปี		
-ค่าเฉลี่ย 50.24 ปี		
-ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.14 ปี		
3. อายุของคนในครอบครัว		
-ค่าพิสัย 1-80 ปี		
-ค่าเฉลี่ย 29.56 ปี		
-ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.90 ปี		
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
-ค่าพิสัย 3-10 คน		
-ค่าเฉลี่ย 4.94 คน		

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
4.94 คน
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง

จากตารางที่ 3 ในการสำรวจตัวอย่าง 79 ครอบครัว มี

เกษตรกรเพศชาย	221 คน	คิดเป็นร้อยละ	56.67
เกษตรกรเพศหญิง	167 คน	คิดเป็นร้อยละ	43.33

จากการสอบถามปรากฏว่า

อายุหัวหน้าครอบครัวมีค่าเฉลี่ย	35-80	ปี
อายุเฉลี่ยของหัวหน้าครอบครัว	50.24	ปี
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	9.14	ปี
อายุหัวหน้าครอบครัวมีมากที่สุดอยู่ระหว่าง	40-60	ปี
อายุของบุคคลในครอบครัวมีค่าเฉลี่ย	1-80	ปี
อายุเฉลี่ยของบุคคลในครอบครัว	29.53	ปี
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	16.90	ปี
จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ย	3-10	คน
ค่าเฉลี่ย	4.94	คน

ตารางที่ 4

ระดับการศึกษาของเกษตรกร

ระดับการศึกษาของเกษตรกร	จำนวน(ราย)	ร้อยละ (%)
- ยังไม่ได้รับการศึกษาหรือไม่ได้รับการศึกษา	14	3.59
- ประถมศึกษาตอนต้น	177	45.38
- ประถมศึกษาตอนปลาย	50	12.82
- มัธยมศึกษาตอนต้น	38	9.74
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	92	23.59
- ปว.ช. หรือ บก.ค.	9	2.31
- ปว.ส. หรือ บก.ค. สูง	7	1.79
-ปริญญาตรีขึ้นไป	3	0.33
รวม	390	100

จากตารางที่ 4 แสดงว่าในครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่ มี การศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 177 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.38 รองลงมา มีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนปลายจำนวน 50 ราย คิดเป็น ร้อยละ 12.82

- คนในครอบครัวเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการศึกษามีจำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.59
- คนในครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.74
- คนในครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมี จำนวน 92 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.59
- คนในครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษา ปว.ช. หรือ ปว.ศ. มีจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.31
- คนในครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษา ปว.ส. หรือปว.ศ. สูง มีจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.79
- คนในครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.77

(ข) สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกร

1) ประเภทของบ้าน

การสำรวจสภาพของบ้านเรือน เป็นวิธีหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงฐานะ ความ เป็นอยู่ของเกษตรกรว่าดีหรือไม่ สิ่งที่ชี้วัดมาตรฐานของบ้านเรือนมี ดังนี้ คือ

- หลังคามุงกระเบื้อง จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะดี
- หลังคามุงสังกะสี จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะปานกลาง
- หลังคามุงจากหรือแฝก จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะยากจน

2) ลักษณะของบ้าน

สิ่งที่ใช้วัดระดับฐานะของเกษตรกรมีดังนี้ คือ

- ดึก จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะดี
- บ้านหรือเรือน จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะปานกลางและค่อนข้างดี
- ห้องแถว จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะปานกลาง
- กระท่อหรือโรงเรือน จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะยากจน

3) วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน

สิ่งที่ใช้วัดระดับฐานะของเกษตรกรมีดังนี้ คือ

- อิฐ จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะดี
- ไม้กระดาน จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะปานกลาง
- ไม้ไผ่ จัดไว้ในประเภทผู้มีฐานะยากจน

จากผลการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตอำเภอ
สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 79 ครอบครัว บปรากฏดังตารางที่ 5

4) บ้านอยู่อาศัย

จากการสำรวจปรากฏว่าเกษตรกรมีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเองอยู่
เป็นจำนวนมากซึ่งอาจได้จากมรดกตกทอด ส่วนที่เป็นของบิดามารดาและ
ญาติพี่น้อง หรือเช่ามีเพียงเล็กน้อย ซึ่งจะแสดงให้เห็นดังตารางที่ 6

ตารางที่ 5

สภาพบ้านเรือนของเกษตรกร

บ้าน	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ก) ประเภทของบ้าน		
- หลังคามุงกระเบื้อง	16	20.25
- หลังคามุงสังกะสี	63	79.75
- หลังคามุงจาก, แผก	-	-
รวม	79	100.00
ข) ลักษณะของบ้าน		
- ตึก	5	6.33
- บ้านหรือเรือน	68	86.08
- ห้องแถว 2 ชั้นขึ้นไป	2	2.53
- ห้องแถวชั้นเดียว	4	5.06
รวม	79	100.00
ค) วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง		
- อิฐ	11	13.92
- ไม้, กระดาน	68	86.08
- ไม้ไผ่ขัด	-	-
รวม	79	100.00

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกร-
กรมีดังนี้ คือ

1) ประเภทของบ้าน

- เกษตรกรมีฐานะดี (หลังคามุงกระเบื้อง) มี 16 ตัวอย่าง
คิดเป็นร้อยละ 20.05
- เกษตรกรมีฐานะปานกลาง (หลังคามุงสังกะสี) มี 63 ตัวอย่าง
คิดเป็นร้อยละ 79.75

2) ลักษณะของบ้าน

- เกษตรกรมีฐานะดี (ตึก) มี 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.33
- เกษตรกรมีฐานะปานกลาง (บ้านหรือเรือน) มี 68 ตัวอย่าง
คิดเป็นร้อยละ 86.08
- เกษตรกรมีฐานะปานกลาง (ห้องแถว) มี 6 ตัวอย่าง
คิดเป็นร้อยละ 7.59

3) วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้าน

- เกษตรกรที่มีฐานะดี (อิฐ) มี 11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ
13.92
- เกษตรกรที่มีฐานะปานกลาง (ไม้กระดาน) มี 68 ตัวอย่าง
คิดเป็นร้อยละ 86.08

ตารางที่ 6

ที่อยู่อาศัยของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
บ้านที่อยู่อาศัย	51	64.56
- เป็นของตนเอง	51	64.56
- ของบิดามารดา	21	26.58
- ของญาติพี่น้อง	3	3.80
- เช่า	2	2.53
- อื่น ๆ	2	2.53
รวม	79	100.00

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าบ้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นของตนเองถึง 51 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 64.56 รองลงมา เป็นของบิดามารดาถึง 21 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 26.58 เป็นของญาติพี่น้อง 3 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.80 เช่าอยู่อาศัย 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.53

5) ที่ดิน

จากการสำรวจปรากฏว่าเกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ครอบครอง

ที่ดินเป็นของตนเองในอัตรา	51 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ	78.48
มีบางรายที่ต้องเช่าที่ดินทำกินในอัตรา	6 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ	7.60
ที่ให้ผู้อื่นเช่าที่ดินทำการเกษตร	11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ	13.92

ตารางที่ 7ลักษณะกรรมสิทธิ์และความเป็นเจ้าของที่ดินของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ท่านที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือไม่		
- ไม่มี	73	92.41
- มี	6	7.59
ที่ดินที่ถือครองเป็นกรรมสิทธิ์อยู่โดย		
- เป็นของตนเอง	69	87.34
- เช่าผู้อื่น	2	2.54
- ให้ผู้อื่นเช่าอยู่อาศัย	4	5.06
- ให้ผู้อื่นเช่าทำการเกษตร	4	5.06
จำนวน 79 ตัวอย่าง		

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง 73 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 92.41 ที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง 6 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.56

-ที่ดินที่เกษตรกรถือครองเป็นกรรมสิทธิ์โดยเป็นของตนเอง 69 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 87.34

-ที่ดินที่เกษตรกรถือเป็นกรรมสิทธิ์โดยเช่ามี 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.54

-ที่ดินที่เกษตรกรถือเป็นกรรมสิทธิ์โดยให้ผู้อื่นเช่ามี 8 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ

10.12

6) การคมนาคม ภายในตำบลของเขตอำเภอสามชุก จังหวัด-
สุพรรณบุรี ส่วนใหญ่ใช้ทางถนนและทางเดินเท้า (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 8)

ตารางที่ 8

การติดต่อภายในตำบลของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
การติดต่อภายในตำบลที่เกษตรกรอาศัยอยู่		
-ทางถนน	78	98.73
-ทางเดินเท้า	1	1.27
รวม	79	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นถึงการติดต่อภายในตำบลที่-
เกษตรกรอาศัยอยู่

โดยใช้ทางถนนมีจำนวน 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.73

ใช้ทางเดินเท้ามีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.27

ตารางที่ 9

การติดต่อระหว่างตำบลหรืออำเภอของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
การติดต่อระหว่างตำบลหรืออำเภอ		
- รถเมล์โดยสาร	21	25.32
- รถสองแถวรับจ้าง	5	6.33
- รถจักรยานยนต์	1	1.27
- รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	51	64.56
- เดินด้วยเท้า	2	2.53
รวม	79	100

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการติดต่อภายนอก

ตำบลและอำเภอ

โดยใช้รถเมล์โดยสารมี	20 ราย คิดเป็นร้อยละ	25.32
โดยใช้สองแถวรับจ้าง	5 ราย คิดเป็นร้อยละ	6.33
โดยใช้รถจักรยานยนต์มี	1 ราย คิดเป็นร้อยละ	1.27
โดยใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวมี	51 ราย คิดเป็นร้อยละ	64.56
โดยใช้เดินด้วยเท้า	2 ราย คิดเป็นร้อยละ	2.53

ตารางที่ 10

ประเภททางคมนาคมของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ลักษณะคมนาคมที่ใช้		
- ถนนคอนกรีต	39	49.36
- ถนนลูกรัง	36	45.57
- ถนนลาดยาง	3	3.80
- ถนนดิน	1	1.27
รวม	79	100

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าเส้นทางคมนาคมที่เกษตรกร

ใช้มี

สภาพเป็นถนนคอนกรีตมี	39 ราย คิดเป็นร้อยละ	49.36
สภาพเป็นถนนลูกรังมี	36 ราย คิดเป็นร้อยละ	45.57
สภาพเป็นถนนลาดยางมี	3 ราย คิดเป็นร้อยละ	3.80
สภาพเป็นถนนดินมี	1 ราย คิดเป็นร้อยละ	1.27

ตารางที่ 11

สภาพการคมนาคมตามความคิดเห็นของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ก) สภาพของการคมนาคมในปัจจุบัน		
- ดีมาก	8	10.13
- ดีพอสมควร	48	60.76
- สภาพแย่ควรปรับปรุง	23	29.11
ข) ลักษณะของการใช้เส้นทางคมนาคม		
- ใช้ได้ตลอดปี	72	91.14
- ใช้ได้บางฤดูกาล	6	7.59
- อื่น ๆ	1	1.27

จากตารางที่ 11

1) แสดงให้เห็นว่าสภาพทางคมนาคมในปัจจุบันตามความคิดเห็นของเกษตรกร

อยู่ในระดับดีพอสมควรมีจำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.76

อยู่ในสภาพแย่ควรปรับปรุงมีจำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.11

2) ลักษณะของการใช้เส้นทางคมนาคม

ใช้ได้ตลอดปีจำนวน 72 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.14

ใช้ได้บางฤดูกาลมีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.59

7) การสื่อสารของเกษตรกรในเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่จะใช้การติดต่อทางไปรษณีย์ รองลงมาเป็นการติดต่อทางโทรศัพท์ ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 12

ตารางที่ 12

การติดต่อสื่อสารของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ก) ประเภทการสื่อสาร		
-บริการไปรษณีย์โทรเลข	75	94.94
-ใช้บริการโทรศัพท์	4	5.06
รวม	79	100
ข) ความคิดเห็นในการติดต่อสื่อสาร		
-สะดวกและรวดเร็ว	43	54.43
-ล่าช้า	36	49.57

จากตารางที่ 12 การติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่ใช้บริการทางไปรษณีย์โทรเลขมี 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.94 รองลงมาใช้บริการทางโทรศัพท์มี 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.06

ความคิดเห็นในการติดต่อสื่อสารที่มีผู้ให้ความเห็นว่าควรรวดเร็วมีจำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.43 ส่วนผู้ที่มีความเห็นว่าล่าช้ามีจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.57

ตารางที่ 13

การจัดการผลผลิตของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
การจัดการผลผลิตของเกษตรกร		
- ขาย	43	54.43
- ไม่ขาย	36	45.57
รวม	79	100

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรได้เก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนใหญ่จะขายมีจำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.43 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ขายมีจำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.57

ตารางที่ 14

ลักษณะของผลผลิตของเกษตรกร (เฉพาะผู้ขาย 79 ตัวอย่าง)

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
- ขายส่ง	57	72.15
- ขายปลีก	22	27.85
รวม	79	100

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าผลผลิตที่เกษตรกรขายอยู่ในลักษณะขายส่งมีจำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.15 อยู่ในลักษณะขายปลีกมีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.85

ตารางที่ 15

ลักษณะการนำไปจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
การนำผลผลิตไปจำหน่ายโดย		
- รถเมลล์โดยสาร	11	13.92
- รถสองแถวรับจ้าง	6	7.59
- รถจักรยานยนต์	52	65.83
- รถจักรยานยนต์ 2 ล้อ	7	8.86
- เดินด้วยเท้า	2	2.53
- เรือ	1	1.27
รวม	79	100

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรไปจำหน่ายสินค้า

โดยใช้รถเมลล์โดยสารมี	11 ราย คิดเป็นร้อยละ	13.92
ใช้รถสองแถวรับจ้างมี	6 ราย คิดเป็นร้อยละ	7.59
ใช้รถจักรยานยนต์มี	52 ราย คิดเป็นร้อยละ	65.83
ใช้รถจักรยานสองล้อมี	7 ราย คิดเป็นร้อยละ	8.86
เดินด้วยเท้ามี	2 ราย คิดเป็นร้อยละ	2.52
เรือมี	1 ราย คิดเป็นร้อยละ	1.27

ตารางที่ 16

ประเภทของสถานพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้านของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ลักษณะของสถานพยาบาล		
- โรงพยาบาลของรัฐ	31	39.24
- โรงพยาบาลของเอกชน	7	8.86
- สถานีอนามัย	20	25.32
- คลินิกเอกชน	9	11.39
- ร้านขายยาทั่วไป	12	15.19
รวม	79	100

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างของประเภทสถานพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้านมากที่สุด คือ โรงพยาบาลของรัฐมีจำนวน 31 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 39.24 รองลงมาคือสถานีอนามัยมีจำนวน 20 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 25.32

(ค) ประเภทของการเกษตรที่เกษตรกรกำลังกระทำอยู่ จากการสำรวจในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ปรากฏว่าเกษตรกรประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

-ทำนา มีการปลูกข้าวเจ้า เป็นส่วนใหญ่ ตำบลที่ปลูกมากเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ตำบลวังลึก, ตำบลหนองผักนาค, ตำบลย่านยาว, ตำบลกระเสี้ยว, ตำบลบ้านสระ, ตำบลสามชุก, ตำบลหนองสะเดา

-ทำสวน มีการปลูกพืชสวนไม่มากส่วนใหญ่ได้แก่ พริกมะม่วง, กล้วย, มะพร้าว, ปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนมากกว่าที่จะมีไว้จำหน่าย

-ทำไร่ เกษตรกรมีการทำไร่อ้อยเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือข้าวโพด ตำบลที่ทำไร่มากที่สุดคือ ตำบลวังลึก มีจำนวน 8 ตัวอย่าง มีรายได้รวม 446,900 บาท

-ปลูกผัก ปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ตำบลที่ปลูกผักมากที่สุดคือ ตำบลหนองผักนาค มีรายได้รวม 3,700 บาท

-เลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะทำเป็นการค้า ได้แก่การเลี้ยงไก่, สุกร, วัว, เป็ด การเลี้ยงสัตว์มีมากในตำบลสามชุก มีรายได้รวม 320,200 บาท

อาชีพของเกษตรกรที่กำลังกระทำอยู่ในขณะนี้จากการสำรวจ ปรากฏผลให้เห็นจากตารางที่ 17, 18, 19, 20, 21

ตารางที่ 17

รายละเอียดเกี่ยวกับการทำนาของเกษตรกร

รายการ	จำนวนรวม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
- เนื้อที่ทำนา (ไร่)	1,738	28.03	28.01
- แรงงานที่ใช้ในการทำนา (คน)	469	7.57	5.32
- ผลผลิตที่ได้จากการทำนา (ถึง/ไร่)	15.68	-	-
- ผลผลิตที่ได้จากการทำนา (ถึง/ครอบครัว)	439.52	-	-
- ผลผลิตที่ได้จากการทำนา (ถึง/คน)	70.41	-	-
- รายได้จากการทำนา (บาท/ไร่)	1,245.93	-	-
- รายได้จากการทำนา (บาท/ครอบครัว)	34,926.13	-	-
- รายได้จากการทำนา (บาท/คน)	5,595.40	-	-

พื้นที่ทำนา	1,738 ไร่
แรงงานที่ใช้ในการทำนา	469 คน
ผลผลิตที่ได้ (ถึง/ปี)	27,250 ถึง
รายได้ทั้งหมด	2,165,420 บาท

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นผลการสำรวจสภาพของเกษตรกรที่มีอาชีพทำนาในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จากจำนวน 62 ครัวเรือนปรากฏดังนี้

- พื้นที่ทำนาเกษตรกร 1 ครัวเรือนใช้พื้นที่ทำนา	28.03 ไร่
- แรงงานที่ใช้ทำนาเกษตรกร 1 ครัวเรือนใช้แรงงาน	7.57 คน

- ผลผลิตที่ได้ของเกษตรกรเฉลี่ยต่อไร่ได้	15.68	ถึง
- ผลผลิตที่ได้ของเกษตรกร 1 ครอบครัวได้	439.52	ถึง
- ผลผลิตที่ได้ของเกษตรกร 1 คนได้	70.41	ถึง
- รายได้ต่อ 1 ไร่ของเกษตรกรได้	1745.93	บาท
- รายได้ต่อ 1 ครอบครัวของเกษตรกรได้ต่อปี	34,926.13	บาท
- รายได้ต่อ 1 คนของเกษตรกรได้	559.40	บาท

ตารางที่ 18

รายละเอียดเกี่ยวกับการทำสวนของเกษตรกร

รายการ	จำนวนรวม	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน	
พื้นที่ทำสวน (ไร่)	71.25	3.94	2.96
แรงงานที่ได้จากการทำสวน (คน)	68	3.78	2.01
รายได้จากการทำสวน (บาท/ไร่)	4,415.44	-	-
รายได้จากการทำสวน (บาท/ครอบครัว)	17,477.47	-	-
รายได้จากการทำสวน (บาท/คน)	4,626.47	-	-

พื้นที่ทำสวน 71.25 ไร่

แรงงาน 68 คน

รายได้ทั้งหมด 314,600 บาท

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นผลการสำรวจเกษตรกรที่มีอาชีพ

ทำสวนจาก 18 ครอบครัว ปรากฏดังนี้

- เกษตรกรใช้พื้นที่ทำสวน 1 ครอบครัวเฉลี่ย 3.96 ไร่

- แรงงานที่ใช้ทำสวนของเกษตรกร 1 ครอบครัวเฉลี่ย 3.78 คน
- รายได้เฉลี่ยต่อไร่ได้ 4,415.44 บาท
- รายได้เฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัวได้ 17,477.78 บาท
- รายได้เฉลี่ยต่อ 1 คนได้ 4,626.47 บาท

ตารางที่ 19

รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพทำไร่ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนรวม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน
			มาตรฐาน
พื้นที่ทำไร่ (ไร่)	335.30	28.03	25.62
แรงงานที่ใช้ (คน)	40	3.33	1.31
รายได้จากการทำไร่ (บาท/ไร่)	1,328.87	-	-
รายได้จากการทำไร่ (บาท/ครอบครัว)	37,241.67	-	-
รายได้จากการทำไร่ (บาท/คน)	11,172.50	-	-

พื้นที่ทำไร่ 335 ไร่ 3 งาน
 แรงงาน 40 คน
 รายได้ทั้งหมด 446,900 บาท

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นผลการสำรวจเกษตรกรที่มีอาชีพทำไร่ปรากฏผลดังนี้

- พื้นที่ทำไร่เฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว 28.03 ไร่
- แรงงานเฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว 3.33 คน
- รายได้เฉลี่ยต่อไร่ 1,328.87 บาท
- รายได้เฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว 37,241.67 บาท
- รายได้เฉลี่ยต่อ 1 คน 11,172.50 บาท

ตารางที่ 20

รายละเอียดเกี่ยวกับการทำสวนผักของเกษตรกร

รายการ	จำนวนรวม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน
			มาตรฐาน
พื้นที่ปลูกผัก (ไร่)	2.75	0.98	.77
แรงงานที่ใช้ปลูกผัก (คน)	11	3.67	1.25
รายได้จากการปลูกผัก (บาท/ไร่)	1,345.33	-	-
รายได้จากการปลูกผัก (บาท/ครอบครัว)	1,233.33	-	-
รายได้จากการปลูกผัก (บาท/คน)	336.36	-	-

พื้นที่ปลูกผัก	2.75 ไร่
แรงงาน	11 คน
รายได้ทั้งหมด	3,700 บาท

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นผลการสำรวจเกษตรกรที่มีอาชีพ
ทำสวนผักจากจำนวน 3 ครอบครัว บปรากฏดังนี้

-พื้นที่ปลูกผักเฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว	0.98 ไร่
-แรงงานที่ใช้ปลูกผักเฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว	3.69 คน
-รายได้เฉลี่ยต่อไร่	1,345.45 บาท
-รายได้เฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว	1,233.33 บาท
-รายได้เฉลี่ยต่อ 1 คน	336.33 บาท

ตารางที่ 21

รายละเอียดเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนรวม
แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์	22
รายได้บาท/ปี	320,200.00
รายได้บาท/ครอบครัว	32,020.00
รายได้บาท/คน	14,554.55

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นผลการสำรวจเกษตรกรที่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์จำนวน 10 ครอบครัว ปรากฏดังนี้

-แรงงานที่ใช้เลี้ยงสัตว์ต่อ 1 ครอบครัว	2.20 คน
-รายได้เฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัว	32,200.00 บาท
-รายได้เฉลี่ยต่อ 1 คน	14,554.55 บาท

ตารางที่ 22

ประเภทการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
เกษตรกรทำนา	62	59.05
เกษตรกรทำสวน	18	17.14
เกษตรกรทำไร่	12	11.43
เกษตรกรปลูกผัก	3	2.86
เกษตรกรเลี้ยงสัตว์	10	9.52

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นการประกอบอาชีพของเกษตรกร
 ที่ทำนา 62 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 59.05 รองลงมาคือการทำสวนมี
 18 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 17.14 ไร่ไ้มี 12 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ
 11.43 ปลูกผักมี 3 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.86 เลี้ยงสัตว์มี 10
 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 9.52

ตารางที่ 23

ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
เกษตรกรทำนาอย่างเดียว	45	56.96
เกษตรกรทำสวนอย่างเดียว	4	5.06
เกษตรกรทำไร่อย่างเดียว	1	1.27
เกษตรกรปลูกผักอย่างเดียว	-	-
เกษตรกรเลี้ยงสัตว์อย่างเดียว	2	2.53
เกษตรกรทำการเกษตรคละกัน	19	24.05

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นลักษณะการประกอบอาชีพของเกษตรกรซึ่ง

เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำนา รองลงมา เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพ หลายประเภทรวมกันมี	45	ราย คิดเป็นร้อยละ	56.96
เกษตรกรทำสวนอย่างเดียวมี	4	ราย คิดเป็นร้อยละ	5.06
เกษตรกรทำไร่อย่างเดียวมี	1	ราย คิดเป็นร้อยละ	1.27
เกษตรกรเลี้ยงสัตว์อย่างเดียวมี	2	ราย คิดเป็นร้อยละ	2.53

ตารางที่ 24

พื้นที่ทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนรวม (ไร่)	ร้อยละ (%)
พื้นที่ทำนา	1,738	80.53
พื้นที่ทำสวน	71.25	3.30
พื้นที่ทำไร่	336.30	15.58
พื้นที่ปลูกผัก	12.75	0.60

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นผลการสำรวจพื้นที่ทำการเกษตรคือ

พื้นที่ทำนามี	1,738	ไร่ คิดเป็นร้อยละ	80.53
พื้นที่ทำสวนมี	71.25	ไร่ คิดเป็นร้อยละ	3.30
พื้นที่ทำไร่มี	336.30	ไร่ คิดเป็นร้อยละ	15.58
พื้นที่ปลูกผักมี	12.75	ไร่ คิดเป็นร้อยละ	0.60

ตารางที่ 25

รายได้จากการทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ (%)
รายได้จากการทำนา	2,165,420	74.47
รายได้จากการทำสวน	314,600	7.40
รายได้จากการทำไร่	446,900	10.51
รายได้จากการปลูกผัก	3,700	0.09
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์	320,200	7.53
รวม	4,250,820	100

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่ารายได้จากการเกษตรประเภทต่าง ๆ คือ เกษตรกรมีรายได้จากการทำนามากที่สุด คือ 2,165,420 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.47

รองลงมาคือรายได้จากการทำไร่มี	446,900 บาท	คิดเป็นร้อยละ	10.51
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์มี	320,200 บาท	คิดเป็นร้อยละ	7.53
รายได้จากการทำสวนมี	314,600 บาท	คิดเป็นร้อยละ	7.40
รายได้จากการปลูกผักมี	3,700 บาท	คิดเป็นร้อยละ	0.09

(ง) ทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพของที่ดินที่ทำการเกษตรกรรม

สภาพของดินที่ทำการเกษตรในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนเหนียว ที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง มีลักษณะสีเทาออกดำ การระบายน้ำดี เหมาะแก่การปลูกข้าวและทำไร่

ตารางที่ 26

สภาพของดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ทำการเกษตร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ชนิดของดินที่ทำการเกษตร		
- ดินเหนียว	12	15.19
- ดินร่วน	20	25.32
- ดินร่วนปนเหนียว	47	59.49
ความอุดมสมบูรณ์ของดินจากการสำรวจ		
- ดี	11	19.32
- ปานกลาง	65	82.28
- ไม่ดี	3	3.80

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นสภาพของดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยดินที่ใช้ในการทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนเหนียวมี 47 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 59.49 รองลงมาคือ ดินร่วน 20 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 25.32 เป็นดินเหนียว 12 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 19.32

ตารางที่ 27

น้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร		
-น้ำฝน	1	1.27
-น้ำในแม่น้ำลำคลอง	47	59.48
-น้ำชลประทาน	27	34.18
-น้ำบ่อ	1	1.27
-น้ำบาดาล	3	3.80
น้ำที่ใช้ทำเกษตรกรรมเพียงพอหรือไม่		
-พอเพียง	70	88.61
-ไม่พอเพียง	9	11.39
รวม	79	100

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นถึงการใช้น้ำในการเกษตรของเกษตรกรดังนี้ ส่วนใหญ่ได้จากแม่น้ำลำคลอง 47 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 59.48 รองลงมาคือได้จากน้ำชลประทาน 27 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 34.18 ความพอเพียงของน้ำที่ใช้ทำการเกษตรนั้นส่วนใหญ่มีความพอเพียง 70 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 88.61

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นถึงความต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ ดังจะเห็นได้ว่าเกษตรกรต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่ง คือ ยาฆ่าหนู รองลงมาคือ ยาฆ่าแมลง, ยากำจัดโรคพืช, ปุ๋ย, เงินทุน, เครื่องมือเครื่องจักรกล, พันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์ ตามลำดับ

สิ่งที่เกษตรกรต้องการได้รับความช่วยเหลือมีดังนี้

ปุ๋ย - เกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือมี	5	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	6.33
- เกษตรกรต้องการน้อยมากมี	6	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	7.59
- เกษตรกรต้องการปานกลางมี	24	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	30.38
- เกษตรกรต้องการอย่างยิ่งมี	44	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	55.70
ยาฆ่าแมลง-ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	6	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	7.59
- ต้องการน้อยมากมี	7	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	8.86
- ต้องการปานกลางมี	18	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	22.79
- ต้องการอย่างยิ่งมี	48	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	60.76
ยาฆ่าหนู -ไม่ต้องการความช่วยเหลือมี	8	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	10.13
- ต้องการน้อยมากมี	3	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	3.80
- ต้องการปานกลางมี	18	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	22.78
- ต้องการอย่างยิ่งมี	50	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	63.29
ยาโรคพืช -ไม่ต้องการเลยมี	5	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	6.33
- ต้องการน้อยมากมี	5	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	6.33
- ต้องการปานกลางมี	21	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	26.58
- ต้องการอย่างยิ่งมี	48	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	60.76
พันธุ์สัตว์ -ไม่ต้องการเลยมี	20	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	25.32
- ต้องการน้อยมากมี	12	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	15.19
- ต้องการปานกลางมี	29	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	36.71
- ต้องการอย่างยิ่งมี	18	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	22.78

พันธุ์พืช	-ไม่ต้องการเลยมี	6	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	7.59
	-ต้องการน้อยมากมี	10	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	12.66
	-ต้องการปานกลางมี	36	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	45.57
	-ต้องการอย่างยิ่งมี	27	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	34.18
เครื่องมือกล	-ไม่ต้องการเลยมี	6	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	7.59
	-ต้องการน้อยมากมี	7	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	8.86
	-ต้องการปานกลางมี	36	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	45.58
	-ต้องการอย่างยิ่งมี	30	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	37.97
เงินทุน	-ไม่ต้องการเลยมี	9	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	11.39
	-ต้องการน้อยมากมี	8	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	10.13
	-ต้องการปานกลางมี	29	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	36.71
	-ต้องการอย่างยิ่งมี	33	ตัวอย่าง	คิดเป็นร้อยละ	14.77

ตารางที่ 29

แสดงการได้รับความช่วยเหลือในเรื่องเงินทุนของเกษตรกร

รายการ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือในด้านเงินทุนหรือไม่		
- เคย	64	81.01
- ไม่เคย	15	18.99
ถ้าเคยได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งใดบ้าง		
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	31	33.33
- สหกรณ์การเกษตร	14	15.05
- ธนาคารพาณิชย์	6	6.45
- ญาติพี่น้อง	14	15.05
- นายทุน	7	7.53
- อื่น ๆ ระบุ	21	20.50
อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเป็นอย่างไร		
- สูงกว่าธนาคารพาณิชย์	12	17.14
- เท่ากับธนาคารพาณิชย์	13	22.86
- ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์	34	48.57
- อื่น ๆ	8	11.43

ผู้กู้ทั้งหมดมี 64 ราย ผู้กู้ซ้อน 2 แห่งมี 15 ราย รวมเป็น

79 ราย

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นการได้รับความช่วยเหลือด้าน-

เงินทุนมีดังนี้ เกษตรกรที่ได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทุนมี 64 ราย คิดเป็น ร้อยละ 81.01 เกษตรกรที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทุนมี 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.99

แหล่งความช่วยเหลือของเกษตรกร

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมี 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33
- ญาติพี่น้องมี 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.05
- สหกรณ์การเกษตรมี 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.05
- ธนาคารพาณิชย์มี 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.45
- นายทุน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.53
- อื่น ๆ มี 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.58

อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืม

- เงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์มี 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.57
- เงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยเท่ากับธนาคารพาณิชย์มี 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.86
- เงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์มี 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.14

ตารางที่ 30

แสดงความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกร

รายการ	1 ไม่ต้องการ	2 เล็กน้อย	3 ปานกลาง	4 อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย
ปุ๋ย	5	6	24	44	3.35
ยาฆ่าแมลง	6	7	18	48	3.37
ยาฆ่าหนู	8	3	18	50	3.39
ยากำจัดโรคพืช	5	5	21	48	3.42
พันธุ์พืช	5	10	36	27	3.06
พันธุ์สัตว์	20	12	29	18	2.57
เครื่องมือ	6	7	36	30	3.14
เงินลงทุน	9	8	29	33	3.09
รวม	65	58	211	298	

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นความต้องการความช่วยเหลือ
ของเกษตรกรมีดังนี้

- ปุ๋ย	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.35
- ยาฆ่าแมลง	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.37
- ยาฆ่าหนู	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.39
- ยากำจัดโรคพืช	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.42
- พันธุ์พืช	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.06
- พันธุ์สัตว์	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.57
- เครื่องมือ	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.14
- เงินทุน	คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.09

ได้มีการกำหนดผลของค่าเฉลี่ยที่แสดงให้ทราบถึงการแสดง
ความต้องการของเกษตรกรว่าต้องการระดับใดบ้าง

ค่าเฉลี่ย	ความต้องการ
1-1.75	น้อย
1.76-3.25	ปานกลาง
3.26-4.00	มาก

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความต้องการความช่วยเหลือ เรื่อง
ยากำจัดโรคพืช, ยาฆ่าหนู, ยาฆ่าแมลง, ปุ๋ย ในเกณฑ์ที่มาก ส่วนที่
ต้องการความช่วยเหลือรองลงมาคือ เงินทุน, เครื่องจักรกลทางการเกษตร,
พันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือในระดับปานกลาง

ตารางที่ 31

แสดงความต้องการในด้านคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

คำแนะนำเรื่อง	ปุ๋ย		ยาฆ่าแมลง		ยาฆ่าหนู		ยากำจัดโรคพืช		พันธุ์สัตว์		พันธุ์พืช		เครื่องจักรกล		เงินทุน	
	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ (%)
ความต้องการ	34	51.01	55	79.71	34	82.05	33	83.54	55	71.43	42	54.55	57	69.51	57	72.15
ไม่ต้องการ	15	18.99	14	20.29	14	17.95	13	13.43	22	28.57	35	45.45	23	30.49	22	27.85
รวม	79	100	69	100	78	100	79	100	77	100	77	100	82	100	79	100

จากตารางที่ 31 แสดงถึงความต้องการของเกษตรกรในด้าน
 ค่าแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะเห็นว่าเกษตรกรต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับ
 ยากำจัดโรคพืชสูงที่สุดมีจำนวน 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.54
 ลำดับที่สองเป็นยาฆ่าหนูมีจำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.05
 ปุ๋ยมีจำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.01
 นอกนั้นเป็น ยาฆ่าแมลง, เงินลงทุน, การปลูกพืช, การบำรุงรักษา-
 เครื่องจักรกล และการเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ

วิจารณ์ผลที่ได้

ก. ระดับความรู้ของเกษตรกร

เกษตรกรที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ 45.38 จะเห็นว่าระดับการศึกษายังต่ำอยู่มาก เพราะในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเพียง 2 แห่ง โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง นอกจากจะมีสถานศึกษาน้อยแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูง ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจไม่อำนวยและยังขาดความรู้ความเข้าใจเมื่อเรียนจบในระดับสูง ๆ แล้วจะประกอบอาชีพอะไรได้อีกประการหนึ่งก็คือต้องการให้บุตรหลานของตนมาเป็นกำลังด้านแรงงานในไร่นาจะได้ไม่ต้องจ้างแรงงานจากภายนอก

สำหรับเรื่องการศึกษานี้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่สมควรหาหนทางแก้ไข เช่น ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปหาความเข้าใจกับราษฎร ในแต่ละตำบลให้เข้าใจกับราษฎรในแต่ละตำบลให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่แท้จริงชี้ให้เห็นผลดีของการศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานในอาชีพของเกษตรกรเองในภายหน้าและสนับสนุนให้เกษตรกรส่งบุตรหลานเข้าเรียนทุกคน

ข. สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของเกษตรกร

1) บ้านเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางมีฐานะเป็นของตนเองจากรางที่ 5 จะเห็นว่าสภาพบ้านเรือนส่วนมากมุ่งหลังคาสังกะสีถึงร้อยละ 79.75 เกษตรกรที่มีฐานะดีจะมุ่งหลังคาด้วยกระเบื้องมีร้อยละ 20.05 ส่วนเกษตรกรที่มีฐานะยากจนมุ่งหลังคาด้วยจากหรือแฝกไม่มีลักษณะบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านหรือเรือนร้อยละ 86.08

วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านส่วนใหญ่เป็นไม้กระดานร้อยละ 86.08

บ้านที่อยู่อาศัยของเกษตรกรเป็นของตนเองถึงร้อยละ 64.56 จาก ตารางที่ 6 จะเห็นว่าฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พอใช้ แต่ถ้าได้มีการส่งเสริมในด้านความเป็นอยู่ ของเกษตรกรให้ดีกว่านี้ก็จะ เป็นผลดีต่อครอบครัวของเกษตรกรมาก

2) ที่ดิน ส่วนมากแล้ว เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ถึงร้อยละ 92.41 ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินมีร้อยละ 7.59 ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ทำกินร้อยละ 87.34 แบ่งให้ผู้อื่นเช่าทำการเกษตรร้อยละ 5.06 ส่วน ผู้ที่เช่าที่ดินทำกินมีร้อยละ 2.54 สำหรับการเช่านี้อาจเสียค่าเช่าตามแต่จะ ตกลงกับเจ้าของที่ดินเป็นรายปีหรือรายเดือน การจ่ายค่าตอบแทนอาจจะเป็น เงินหรือผลผลิตที่เกษตรกรผลิตขึ้นมา

จะเห็นได้ว่าฐานะของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควร เพราะสามารถเป็นเจ้าของที่ดินได้ ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของ ตนเองสมควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้มีที่ดินทำกินของตนเองให้มากที่สุดอาจใช้ วิธีผ่อนส่งกับเจ้าของที่ดินไปเลยก็ได้

3) การคมนาคม การเดินทางติดต่อภายในตำบลของเกษตรกร- กรส่วนใหญ่ใช้ถนนเส้นทางคมนาคมที่ไ้รรองลงมา คือ การเดินทางด้วยเท้า ส่วน การติดต่อภายนอกตำบลหรืออำเภอส่วนใหญ่จะใช้พาหนะได้แก่ รถจักรยานต์ ส่วนตัว ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา เป็นรถเมล์โดยสาร, รถแถวรับ- จำ และเดินทางด้วยเท้า ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรไม่มีการเดินทาง ด้วยเรือ เพราะไม่สะดวกและล่าช้า

ส่วนสภาพถนนที่ใช้ในการคมนาคมส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรังรัฐบาล ควรปรับปรุงสภาพถนนให้ดีขึ้น โดยค่อย ๆ ปรับปรุงจากถนนลูกรังเป็นถนน- ลาดยางและถนนคอนกรีต ตามลำดับ

ลักษณะการใช้เส้นทางคมนาคมส่วนใหญ่ใช้ได้ตลอดปีมีบางท้องที่ที่จะใช้ได้เพียงบางฤดูและใช้ไม่ได้เลยในฤดูฝนจึงควรที่รัฐบาลจะได้ปรับปรุงแก้ไขซ่อมแซมถนนให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อสะดวกแก่การคมนาคมติดต่อ

4) ตลาด ควรจะขยายตลาดออกไปให้กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่เพื่อให้เกษตรกรสะดวกแก่การขายผลผลิตผลโดยจัดตั้งเป็นตลาดของกลุ่ม-เกษตรกรโดยเฉพาะ เพื่อให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองในเรื่องราคาและลดจำนวนพ่อค้าคนกลาง

5) สถานพยาบาล ควรปรับปรุงสถานอนามัยให้ดีกว่าที่เป็นอยู่โดยให้จัดการด้านปริมาณยารักษาโรคและเครื่องมือทางการแพทย์ให้ทันสมัยยิ่งขึ้นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้สถานอนามัยถึงเกือบ 100% ดังนั้นสถานอนามัยมีความสำคัญมาก

ค. ประเภทการเกษตรที่ เกษตรกรกำลังปฏิบัติอยู่

เกษตรกรในเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบอาชีพด้านการเกษตร 5 ประเภท คือ ทำนา, ทำสวน, ทำไร่, ปลูกผัก, เลี้ยงสัตว์ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีอาชีพทำนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.52 รองลงมาคือทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.58 ทำสวนร้อยละ 3.30 ปลูกผักร้อยละ 0.60 อาชีพแต่ละอย่างให้ผลตอบแทนดังนี้

อาชีพทำนา	3,165,420 บาท
อาชีพทำไร่	446,900 บาท
อาชีพทำสวน	314,500 บาท
อาชีพปลูกผัก	3,700 บาท
อาชีพเลี้ยงสัตว์	320,200 บาท

จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนที่ได้นั้น อาชีพทำนาให้ผลตอบแทนมาก

กว่าอาชีพอื่น ๆ ส่วนอาชีพที่ให้ผลตอบแทนรองลงมาคือ ทหาร อาชีพเลี้ยง- สัตว์ ทาสวน รองลงมาเป็นลำดับ ส่วนอาชีพปลูกผักเป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพปลูกผักให้มากขึ้นกว่านี้จะช่วยเกษตรกรให้มีรายได้และสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ง. ทรัพยากรธรรมชาติ

1) สภาพดินที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนเหนียว มีความสมบูรณ์ปานกลางเหมาะแก่การปลูกข้าวและปลูกพืชไร่อื่น ๆ รวมทั้งไม้ยืนต้นและพืชผักมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงควรแนะนำให้เกษตรกรรู้จักบำรุงรักษาที่ดินทำการเกษตรให้มีความอุดมสมบูรณ์โดยการใส่ปุ๋ย หรือมีการปลูกพืชหมุนเวียนเช่น พืชตระกูลถั่ว เป็นต้น

2) น้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรมส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง รองลงมาเป็นน้ำในเขตชลประทาน

ปัญหาของน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก คือ มีน้ำไม่เพียงพอ ดังนั้นทางราชการควรปรับปรุงเกี่ยวกับการขุดลอกคูคลองให้มากขึ้น

จ. ความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกร

ส่วนใหญ่เกษตรกรยังต้องการความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านที่อาจจะช่วยให้เกษตรกรมีสถานภาพทางการเงินดีขึ้น รัฐบาลควรช่วยเหลือเกษตรกรโดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีทำการเกษตรที่เกษตรกรกำลังปฏิบัติอยู่ให้ดีขึ้นโดยไม่ต้องลงทุนมากและส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักพึ่งตนเองไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐบาลมากนักรวมทั้งดูแลความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มีสภาพดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและสำรวจพบว่าเกษตรกรในเขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีสภาพความเป็นอยู่พอสรุปได้ดังนี้

ก. ระดับความรู้ของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 45.38 รองลงมาเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 23.59 ในท้องที่เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2 แห่ง โรงเรียนเอกชน 2 แห่ง ส่วนสถาบันการศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาไม่มี

ข. สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของเกษตรกร

สภาพบ้านเรือนของเกษตรกรแสดงให้เห็นฐานะของเกษตรกร จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าเกษตรกรมีฐานะปานกลางบ้านหลังคามุงสังกะสี ร้อยละ 79.95 วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านเป็นไม้กระดานร้อยละ 86.08

บ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองร้อยละ 54.56

ที่ดินทำกินส่วนมากเป็นของตนเองร้อยละ 92.41

คมนาคมภายในตำบลใช้ทางรถยนต์ร้อยละ 98.73

เป็นถนนคอนกรีตร้อยละ 49.35

เป็นถนนลูกรังร้อยละ 45.57

แสดงให้เห็นถึงสภาพทางคมนาคมอยู่ในเกณฑ์ดีพอสมควรใช้ได้ตลอดทั้งปี คิดเป็นร้อยละ 91.14

การติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่ใช้ทางจดหมายไปรษณีย์ โทรเลข ร้อยละ 94.94

ตลาดมีหลายแห่งมีเกษตรกรนำผลผลิตไปจำหน่ายถึงร้อยละ 54.43

สถานพยาบาลมีโรงพยาบาลของรัฐ 1 แห่ง สถานีนอนามัย 6 แห่ง

ค. ประเภทการเกษตรที่เกษตรกรกำลังทำอยู่

เกษตรกรทำนา	ร้อยละ 59.05
เกษตรกรทำสวน	ร้อยละ 17.14
เกษตรกรทำไร่	ร้อยละ 11.43
เกษตรกรปลูกผัก	ร้อยละ 2.86
เกษตรกรเลี้ยงสัตว์	ร้อยละ 9.52

ง. ทรัพยากรธรรมชาติ

ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนเหนียว ร้อยละ 59.49 มีความอุดม-
สมบูรณ์ปานกลาง โดยสรุปผลจากการสังเกตของเกษตรกร ร้อยละ 82.24

น้ำใช้จากแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.48

จ. ความต้องการความช่วยเหลือ

เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือในเรื่อง ยาฆ่าหนู, ยาฆ่า-
แมลง, ยากำจัดโรคพืช มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปุ๋ย, เงินทุน,
เครื่องจักรกลเกษตร, พันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์

คำแนะนำที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด คือ ยากำจัดโรคพืช,
ยาฆ่าหนู, ปุ๋ย, ยาฆ่าแมลง ความต้องการคำแนะนำรองลงมาคือ เงินทุน,
การปลูกพืช, การบำรุงรักษา, การเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเผยแพร่การเกษตรในท้องที่เขตอำเภอ
สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้พบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม-
เสริมการเกษตรหลายประการโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมและ
เผยแพร่การเกษตรในเขตนี้ควรปฏิบัติดังนี้ คือ

1. ให้มีการส่งเสริมการศึกษาของการเกษตรให้มากขึ้นโดย
- เผยแพร่ให้เกษตรกรได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา

- ให้สถาบันที่เปิดสอนวิชาชีพทางการเกษตรจัดโควตาแก่นักศึกษาที่อยู่ในเขตนี้และเป็นบุตรหลานของผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรให้ได้เข้าศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ

2. ควรปรับปรุงการคมนาคมทางถนนให้อยู่ในสภาพที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยเปลี่ยนแปลงจากสภาพของถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยางเพื่อให้การขนส่งผลผลิตของเกษตรกรสะดวกยิ่งขึ้นและปรับปรุงการคมนาคมทางน้ำเพื่อเกษตรกรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมทางน้ำจะได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยการขุดลอกคูคลองและเป็นการแก้ไขปัญหาน้ำไม่เพียงพอในการทำการเกษตร

3. ควรเปิดสหกรณ์เพิ่มขึ้น เพื่อสหกรณ์จะได้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในราคาพอสมควรเป็นการลดรายจ่ายให้หมดไปเพื่อให้เกษตรกรได้กู้เงินมาปรับปรุงด้านการเกษตรให้ดีขึ้น

4. ให้การช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการตลาดโดยการจัดตั้งสหกรณ์ซื้อขายขึ้น ดังข้อ 3 เพื่อให้การขายผลผลิตของเกษตรกรได้ราคาดีหรือจะให้ความร่วมมือในกรณีที่เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้งตลาดของกลุ่มเกษตรกรขึ้นเองเพื่อเป็นการลดปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลาง

5. ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตให้ได้มากทั้งคุณภาพและปริมาณตลอดปี โดยวิธีการต่อไปนี้

5.1 ให้มีการขุดลอกคูคลองระบายน้ำโดยทั่วถึงมีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในยามจำเป็น

5.2 แนะนำหลักและวิธีการเกษตรแผนใหม่ เช่น การใช้ปุ๋ยในการปลูกพืช การปลูกพืชหมุนเวียน การรักษา และการบำรุงอาหารพืชในดิน

5.3 ส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักวิธีการเกษตรหลาย ๆ อย่าง นอกเหนือจากการทำนา เลี้ยงสัตว์ ทำสวน ทำไร่แล้ว เช่น การเพาะ-

เห็ดฟางหลังฤดูการทานา บลูไม้ดอกไม้ประดับ และส่งเสริมการทำสวน-
ผักให้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

สำหรับวิธีการส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตรแก่เกษตรกรใน
เขตอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี นี้ จากการสำรวจเราสามารถจะ
สรุปวิธีส่งเสริมเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. การส่งเสริมเป็นรายบุคคล (Individual approach)

หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคล คือ ระหว่างเกษตรกรกับพนักงานส่งเสริม
(Extension Workers) โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

ก. การเยี่ยมเกษตรกรที่ไร่และที่บ้าน (Farm and Home Visit)

วิธีนี้พนักงานจะไปเยี่ยมเกษตรกรถึงที่ไร่หรือที่บ้าน เพื่อแนะนำความรู้ทาง-
ด้านการเกษตรสมัยใหม่ ซึ่งทำการทดลองค้นคว้าได้ผลดีแล้วไปสู่เกษตรกร
หรือแจกเอกสารคำแนะนำต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็นำปัญหาต่าง ๆ ที่ได้รับจาก
เกษตรกรมาพิจารณาหาหนทางช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงต่อไป

พนักงานส่งเสริมอาจจะใช้เวลามากกว่าที่จะไปเยี่ยมเกษตรกร
ได้ครบทุกครอบครัว แต่ผลที่ได้รับก็คือ พนักงานส่งเสริมสามารถเข้าถึง
เกษตรกรได้ทุกด้านรู้ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของเกษตรกร ทั้งเป็นการ
สร้างภาพพจน์ต่อข้าราชการในทางที่ไม่ดี บางคนไม่กล้าที่จะถามปัญหา
เพราะมีความเกรงกลัวหรือเบื่อหน่ายการรุดคอย

ข. ให้เกษตรกรไปหาช่างที่ทำงานของพนักงาน

เนื่องจากปัจจุบันเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของไทยยังมีน้อยจะ ออกพบเกษตรกรตาม
ท้องดินให้ทั่วถึงย่อมทำไม่ได้จำเป็นอยู่เองที่บางครั้งเกษตรกรควรจะนำปัญหา
ต่าง ๆ มาถามเจ้าหน้าที่ยังสำนักงาน

ผลเสียก็คือ เกษตรกรไทยยังมีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ไม่
เพียงพอ มีความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะสอบถามปัญหาต่าง ๆ อีกประการหนึ่ง

เมื่อเกษตรกรนำปัญหาต่าง ๆ มาปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความรู้เพียงพอที่จะตอบปัญหานั้น ๆ หรือพบเจ้าหน้าที่ที่ขาดมารยาททำให้เกษตรกรเบื่อหน่าย สิ่งที่ต้องระวังก็คือ การอบรมความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่อยู่เสมอ ๆ และรวมทั้งอบรมบทบาทของเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่หน่วยงานของตนเอง

2. การเข้าหาคนส่วนใหญ่ (Group approach) หมายถึง การส่งเสริมคนส่วนมากในเวลาเดียวกันแบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ

ก. การประชุม (Meeting) เป็นการส่งเสริมในเวลาเดียวกันกับคนหมู่มากเจ้าหน้าที่ก็มีโอกาสได้พบเกษตรกรพร้อมหน้ากันทีเดียวหลายคนทำให้มีโอกาสสอบถามหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ จากเกษตรกรได้เป็นการทันท่วงทีของผู้ส่งเสริมที่ออกไปส่งเสริมเป็นรายบุคคลเป็นวิธีการน่าสนใจที่จะไม่ทำให้เกษตรกรเกิดความเบื่อหน่าย

ข. การแสดงสาธิต (Demonstration) วิธีนี้นับว่าได้ผลดี เนื่องจากการศึกษาของเกษตรกรอยู่ในระดับไม่สูงนัก การอบรมทางวิธี-การจะไม่บังเกิดผลดีเลย เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิธีทำและเห็นผลการปฏิบัติ นั้น ๆ เกษตรกรก็จะจดจำไปปฏิบัติตามได้ซึ่งเป็นผลดีกว่าที่จะอบรมแล้วแจกเอกสารเสียอีก

ค. การพาเกษตรกรไปชมกิจการต่าง ๆ (Field tours) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพาเกษตรกรไปชมกิจการในไร่นาที่ดีพอเป็นตัวอย่างได้ เพื่อเกษตรกรจะได้เข้าไปเป็นแนวปฏิบัติหรือถ้าพบข้อบกพร่องก็หาทางป้องกัน แล้วแต่กรณีนับว่าเป็นการช่วยเหลือให้เกษตรกรมีความรู้กว้างขวางขึ้น และเป็นการพักผ่อนจากการตรากตรำทำงานมาตลอดปีของเกษตรกร

ง. เปิดอบรมเกษตรกรระยะสั้น (Short courses) เมื่อพนักงานได้ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อจะนำไปเผยแพร่กับเกษตรกรเป็นรายบุคคลจะเสียเวลามาก ควรจะเป็นการอบรมระยะสั้นขึ้นโดยเชิญผู้แทนของเกษตรกร

แต่ละหมู่บ้านมาอบรม แล้วให้ผู้แทนเหล่านี้นำความรู้ไปเผยแพร่กับเกษตรกร
อื่น ๆ ต่อไป

3. การเข้าหาคนจำนวนมาก (Mass approach) คือ การ
ส่งเสริมคนเป็นจำนวนมาก ในคราวเดียวกัน แบ่งออกเป็นดังนี้ คือ

ก. ใช้เครื่องมือทางโสตทัศน (Audio-Visual aids)

วิธีนี้เกษตรกรได้ทั้งเห็นและฟัง จดจำความรู้ที่ได้เห็นและได้ฟังแม่นยำยิ่งขึ้น
เช่น การฉายภาพยนตร์ (Motion pictures) หรือภาพนิ่ง (Slides
and Film strips)

ข. โดยการบรรยายทางเครื่องขยายเสียง (Speakeroids)

ผู้ที่จะไปส่งเสริมให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่เกษตรกรมักจะใช้เพื่อให้เกษตรกร
ได้อย่างทั่วถึง

ค. การแสดง (Exhibits) การแสดงนี้เป็นผลงานที่จะ
ต้องลงทุนมากเพื่อหาโอกาสแสดงผลผลิตที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงของเกษตรกร
เพื่อเป็นการชักจูงผู้ที่ไม่เคยทำการเกษตรให้มาสนใจและสนับสนุนให้เกษตรกร
รู้จักผลผลิตหรือกิจการของสถานีทดลองที่ได้คิดค้นขึ้น การแสดงอาจจะเป็น
ภาพถ่าย ภาพเขียน หรือของจริงต่าง ๆ ก็ได้

ง. เอกสารตีพิมพ์ (Printed materials) โดยพิมพ์เอก-
สารเผยแพร่ แจกจ่ายแก่เกษตรกรให้ได้รับความรู้อย่างทั่วถึง การพิมพ์อาจ
ทำได้ 2 อย่าง คือ คำแนะนำ (Bulletins). ใบปลิว (Circulars)

ถ้าได้ทำการส่งเสริมการเกษตรให้ถูกวิธีแล้ว การเกษตรใน
ประเทศก็จะก้าวหน้าสามารถผลิตผลผลิตในการบริโภคให้แก่ประชาชนในประเทศ
อย่างเพียงพอ และจำหน่ายเป็นสินค้าออก เพื่อนำเงินตราเข้าสู่ประ-
เทศให้ตรงตัวอยู่ได้ช่วยเหลือเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งการเกษตร
จะเป็นมาตรฐานการพัฒนาประเทศดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

บรรณานุกรม

- ประเต็ม จาติกวณิช. การสำรวจสภาพการเกษตร เพื่อการส่งเสริมใน
ในท้อง ที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 2508. ปัญหาพิเศษ
ปริญญา เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิรุณ พูลพิพัฒน์. การสำรวจสภาพการเกษตร เพื่อการส่งเสริมในท้องที่
เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 2525. ปัญหาพิเศษ ปริญญา-
วิทยาศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขต-
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ภักดี ศรีทองเฟิง. การสำรวจสภาพการเกษตร เพื่อการส่งเสริมในท้องที่
เขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 2527. ปัญหาพิเศษ ปริญญา-
วิทยาศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ลาดกระบัง
กรุงเทพฯ
- วิสูตร บัตรประกร. การสำรวจสภาพการเกษตร เพื่อการส่งเสริมและ
เผยแพร่ในตำบลจุกเฉาะ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2504. ปัญหาพิเศษ ปริญญา เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเกษตรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.
- สำนักงานสถิติ แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานสำมะโนการเกษตร
2521. กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

แบบสำรวจสภาพการเกษตรเพื่อทำการส่งเสริม

ในท้องที่ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2528

ชื่อเจ้าของบ้าน.....ชื่อสกุล.....บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ก. พื้นความรู้ของเกษตรกร

การกรอกรายชื่อสมาชิกในครอบครัวดังรายการข้างล่างนี้

ลำดับที่

เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

ข. สภาพสังคมและความเป็นอยู่ของเกษตรกร

ให้ใส่เครื่องหมาย ลงในช่องว่าง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1) บ้านที่พักอาศัย

เป็นของตนเอง

ของบิดา - มารดา

เป็นของญาติพี่น้อง

เช่า

อาศัยเพื่อนบ้าน

อื่น ๆ ระบุ.....

2) ลักษณะของบ้าน

ตึก

บ้านเรือนไม้

ห้องแถวมากกว่า 1 ชั้น

ห้องแถวชั้นเดียว

3) วัสดุบุหลังคาบ้าน

กระเบื้อง

สังกะสี

จาก. แฝก

อื่น ๆ ระบุ.....

4) วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือน

อิฐ

ไม้กระดาน

ไม้ไผ่ขัด

อื่น ๆ ระบุ.....

5) ที่ดินที่ท่านถือครองอยู่เป็นลักษณะใด

เป็นของตนเอง

เช่า

อยู่ในฐานะอาศัย

อื่น ๆ ระบุ.....

6) ท่านมีที่ดินเป็นของตนเองหรือไม่

มี

ไม่มี

7) ที่ดินที่ท่านมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของมีการจัดการอย่างไร

ใช้ทำกินทางการเกษตรเองทั้งหมด

ให้ผู้อื่นเช่าทำการเกษตรทั้งหมด

ให้ผู้อื่นเช่าบางส่วน

อื่น ๆ ระบุ.....

การคมนาคม

8) การติดต่อภายในตำบลที่เกษตรกรรมอาศัยอยู่

ทางถนน

ทางเรือ

ทางเท้า

ทางคันทนา

อื่น ๆ ระบุ.....

9) การติดต่อระหว่างตำบลหรืออำเภอ

ทางรถเมล์โดยสาร

รถสองแถวรับจ้าง

จักรยานยนต์รับจ้าง

จักรยานยนต์ส่วนตัว

เรือ

เดินเท้า

รถไฟ

อื่น ๆ ระบุ.....

10) ลักษณะทางคมนาคมที่ใช้

คอนกรีต

ถนนดิน

ถนนลูกรัง

อื่น ๆ ระบุ.....

11) สภาพการคมนาคมมีอุปสรรคอย่างไร

ใช้ได้ตลอดทั้งปี

ใช้ได้บางฤดู

อื่น ๆ ระบุ.....

12) สภาพของถนนในขณะนี้เป็นอย่างไร

ดีมาก

ดีพอสมควร

สภาพถนนแย่ ควรปรับปรุง

อื่น ๆ ระบุ.....

ค. ประเภทของการเกษตรที่เกษตรกรกำลังทำอยู่

ให้กรอกรายละเอียดลงในช่องว่างข้างล่างตามความเป็นจริงสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ กรณีประกอบอาชีพทางการเกษตรหลายประเภท

19) อาชีพทำนา

พื้นที่ทำนาประมาณ.....

แรงงานจาก..... ใช้คนทำงาน.....คน

ผลผลิตประมาณ..... ตั้งแต่ปี

ประเภทของการทำนา.....

จำหน่ายแล้วมีรายได้ประมาณ..... บาทต่อปี

20) อาชีพทำสวน

พื้นที่ประมาณ.....ไร่.....งาน

ใช้แรงงาน.....คน

พืชชนิดใดบ้าง.....รายได้ประมาณ.....บาทต่อปี

21) อาชีพทำไร่

พื้นที่ประมาณ.....ไร่.....งาน

แรงงาน.....ชนิดพืช.....

ผลผลิตประมาณ.....รายได้ประมาณ.....บาทต่อปี

22) อาชีพปลูกผัก

พื้นที่ประมาณ.....

แรงงาน.....ใช้คนทำงาน.....คน

รายได้.....

- 30) ท่านต้องการความช่วยเหลือเรื่องยาฆ่าแมลงมากน้อยเพียงใด
ไม่ต้องการเลย	ต้องการเล็กน้อย
ต้องการปานกลาง	ต้องการอย่างยิ่ง
- 31) ท่านต้องการความช่วยเหลือในเรื่องยากำจัดโรคพืชมากน้อยเพียงใด
ไม่ต้องการ	ต้องการเล็กน้อย
ต้องการปานกลาง	ต้องการอย่างยิ่ง
- 32) ท่านต้องการความช่วยเหลือเรื่องยาฆ่าหนูมากน้อยเพียงใด
ไม่ต้องการ	ต้องการน้อยมาก
ปานกลาง	ต้องการอย่างยิ่ง
- 33) ท่านต้องการความช่วยเหลือเรื่องพันธุ์สัตว์มากน้อยเพียงใด
ไม่ต้องการ	น้อยมาก
ปานกลาง	ต้องการอย่างยิ่ง
- 34) ต้องการความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องจักรกลและเครื่องมือในการเกษตร
มากน้อยเพียงใด
ไม่ต้องการ	น้อยมาก
ปานกลาง	ต้องการอย่างยิ่ง
- 35) ต้องการความช่วยเหลือเรื่องของเงินทุนมากน้อยเพียงใด
ไม่ต้องการ	น้อยมาก
ปานกลาง	ต้องการอย่างยิ่ง
- 36) ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือในเรื่องเงินทุนหรือไม่
เคย	ไม่เคย

37) ถ้าเคยได้รับความช่วยเหลือท่านได้จากแหล่งใด

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ธนาคารพาณิชย์

สหกรณ์การเกษตร

ญาติพี่น้อง

นายทุน

อื่น ๆ ระบุ.....

38) อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินเป็นอย่างไร

สูงกว่าธนาคาร

เท่าธนาคารทั่วไป

ต่ำกว่าธนาคาร

อื่น ๆ ระบุ

39) ต้องการคำแนะนำเรื่องใดบ้างหรือไม่

เขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องข้างล่างตามความเป็นจริง

คำแนะนำ

ต้องการ   ไม่ต้องการ

การใช้ปุ๋ย

การใช้ยาฆ่าแมลง

การใช้ยาฆ่าหนู

การใช้ยากำจัดโรคพืช

การปลูกพืช

การเลี้ยงสัตว์

การใช้พันธุ์

การบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องจักร

การเงินที่ใช้ลงทุน

หมายเหตุ ให้ท่านกรอกข้อความลงในแบบฟอร์มตามความเป็นจริงทุกประการ

เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือและส่งเสริมในขั้นต่อไป